

al ontzag.
ij rijst wel de
kamerlid den
zeze strekking.
ten opzichte
braal Jhr Van
orde van den

er deze inte-
nitaire historie,
Parlementaire
Gewogen blz.
in de Staten-

B. Jongeling.

ER
EN

e leven in de
ede ontwikke-
et niet gelukke
aanraking te
ste Reformatie,
voor de rechte
t Calvin, man-
Althusius.
riften wel, dat
naar minde ze-
tting, zoo zegt
en onderaan
verder op dit
art: „misschien
t zeide, dat de
wiltten tot ge-
der overheid
lag er. En het

ren zoo geheel
van boven af
machtingen der
oddelijk gezag,
le zij dan nog
leukur, gevoed
slavelli. Zij be-
acht ging, geen
tergijf behoorde

dat zij regeer-
die hen ge-
den toerispe,
reken. Ook bij

bij de machts-
rgers, Bourbons
stische mannen
Het ging dus
dat geen dit

an anderen op
in de volksou-
overheidsgezag,
in de 16e eeuw
gste niet, want
lat hij niet met

n omtrent den
oor hun Schrift-
tsleven op de
ezegd zij misten
nog vast in de
orden, die zij

k een humanis-
s echte Monar-
redigden, mis-
un contra-refor-
verleint voor-
tuituurlijke wijs-
Schriftuurlijke
ersten tijd der
juristen er toe,
bruiken.

uurlijk, zij ver-
lijke taal.
t Groen en ook
den.

in vergeetelheid,
vaderen.
weer door Von
den, en het ont-
goed te vatten.
ganger was van
swege.

ntirevolutionaire
aan de werken

i vallen, dat zij
steeds weer met
dijet ook konden
wijsgeerig funda-
rijkere licht in

Men blijft daar liever hangen aan allerlei scholastieke wijsheid en weigert mee te werken, om de groote leemte, die de eeuwen door zooveel schade aan de christelijke wetenschap en aan het staatkundig leven heeft gedaan, weg te nemen.

Men kan de wonderlijkste dingen beleven. Zoo werd onlangs in een proefschrift aan de „Vrije“ positie gekozen tegen het belijden, dat de overheden regeren bij de gratie van Christus. Dat zou — men geloofde zijn oogen haast niet — gevaarlijk zijn voor de gewetensvrijheid. Trouwens over het geweten wordt in gereformeerden kring heel wat humanistische wijsheid verkondigd.

Nu wordt elken Zondag in onze kerken beleden, dat de Christus is de overste van de koningen der aarde. En — een discipel van de „Vrije Universiteit“ komt met de stelling, dat dit gevaarlijk is voor de gewetensvrijheid. Wie gevoelt niet aanstonds, dat hier iets niet in orde is?

Nu mogen wij niet vergeten, dat dr Kuiper meer dan iemand anders heeft gepoogd ons wetenschappelijk en gewoon dagelijksch spreken te ontworstelen aan den greep van de ongelooovige wijsbegeerte. En hij heeft dan ook feitelijk het fundament gelegd voor de wijsbegeerte der wetsidee. Dooyeweerd en Vollenhoven en hun leerlingen — ik noem onder hen mr Mekkes — bedoelen niets anders, dan met alle kracht voort te werken in de goede lijn, die dr Kuiper op geniale wijze mocht trekken.

Maar terwijl nu onze mannen daarmee bezig zijn, wordt hun Kuipervergizing verweten. Ik las dit als een verwijt aan de vrijgemaakte kerken ook in de Groningsche synodale kerkbode van de hand van een schrijver, die blijkbaar weinig notie had van de dingen om welke het hier gaat, zoals dat helaas met zooveel het geval is. Men onderzoekt niet, maar beweert maar.

Dr Kuiper kwam echter met het werk, waarop hij doelde, niet gereed. Hij erkent dit zelf. Wat ik gaf in „Gemeene gratie“, dus zegt hij is een proeve. En als hij aarzelt in „Pro Rege“ om te belijden, dat de overheden regeren bij de gratie van Christus, omdat hij daardoor vreest te kort te doen aan den eerbied voor de Drie-eenheden Gods, merkt hij toch ook aanstonds op, dat omtrent de beteekenis van het Koningschap van Christus verder onderzoek strikt noodzakelijk is. Hij was er nog niet mee klaar. Waarom gaat men nu in gereformeerden kring en aan de Vrije Universiteit tegen het werk, dat voort wil bouwen op hetgeen Kuiper ons gaf, met zooveel ijver te keer? Waarom trachten Gereformeerde Synodes dezen gehoorzamen Schriftuurlijken denkbeelden stop te zetten? Het lijkt veel op het bouwen van de graven der profeten.

Reeds Bilderdijk en Groen zagen de leemte, waarop ik straks wees. Wat Groen van Prinsterer betreft wij ik op zijn bekende „Proeve van de middelen waardoor de waarheid gekend wordt“. Het was een goed bedoelde, niet geheel geslaagde poging.

Groen was historicus, maar geen wijsgeerige geest. Doch hij besefte het gemis, waaraan de Christenheid de eeuwen door heeft geleden.

Hoe zocht hij naar de goede lijn voor zijn politieke denkbeelden. Hij kwam bij von Haller terecht, omdat deze zoo veel goeds zeide, naar hij dacht, over de wording der staten. Maar von Haller werd Roomsche. En Groen was met hem ook niet tevreden. Hij las De Bonald en de Maistre, en vond bij hen veel aantrekkelijks. Zoo bij De Bonald het woord, dat de revolutie begon met de rechten van den mensch en niet zal eindigen voor het recht Gods weer op den voorgrond komt te staan. Zoo bij de Maistre, in zijn beroemde avondgesprekken te St. Petersburg, het belijden van de erfzonde. Maar — ook in dit belijden bleef de Maistre Roomsche, wat van den man, die het Pausdom zoo krachtig verdedigde, niet behoefte te verwonderen.

Daarna heeft Groen veel aan Von Stahl gehad, maar, zoo zeide hij, deze is toch Lutheran en ik ben Calvinist. Weik een weelde zou het voor Groen zijn geweest, als hij had kunnen zien hetgeen onze God ons thans in Zijn groote genade schenkt.

Maar zie — in breiden antirevolutionairen kring wordt deze rijke winst algeheel, soms smadelijk verworpen. Ik zeg dit met evenveel smart, als de Synodalistische machthebbers voor zich reserveeren, wanneer zij bezig zijn om te schorsen en uit te bannen. Maar wij moeten de werkelijkheid onder de oogen durven te zien en bidden om bekeering.

Want het is smartvol om aan te zien dat — nadat de eeuwen door het geweldig gemis aan een waarlijk Schriftuurlijk wijsgeerig denken zoo groot gevaar bleek voor heel de Christelijke actie op alle levensgebied en ons door Gods goedheid nu uitkomst wordt geboden, juist van den kant van gereformeerde synodes en van de zijde eener gereformeerde Universiteit zoo groote tegenstand wordt geboden, en men liever blijft hangen bij oude dwalingen en onzekerheden.

Want de arbeid van Dooyeweerd en Vollenhoven komt aan de Vrije Universiteit stellig in het gedrang. Men behoeft maar aan allerlei benoemingen te denken.

Dat is de ellende van ons gereformeerde leven in deze dagen. En wie meent, dat het bij de geschillen die thans rezen, om kleine dingen gaat en niet om de fundamentele dingen, die laat daardoor zijn groote oppervlaktigheid zien en miskent de beteekenis van het gebeuren. De groote beteekenis der huidige Reformatie, waarvoor wij onzen God niet genoeg kunnen danken, spreekt ons vooral toe, uit het feit, dat de strijd feitelijk vooral loopt over de beteekenis van het verbond der genade. En dan ook over het verbond der werken.

Wij moeten erkennen dat onze Calvinistische Vaders stellig niet dat rijke inzicht hebben gehad, dat ons inzonderheid door den kerkstrijd dezer dagen wordt geschonken. Ik behoeft nu alleen maar te noemen hetgeen de professoren Greijdanus en Schilder ons daaromtrent mogen bieden. Maar onze Calvinistische vaders hebben ook voor het politieke leven zeker uit de kracht van het verbond geleefd, en dat heeft voor het staatsleven een reformeerd gevolg gehad, dat ons thans nog met verwondering vervult. Daarover met elkander te spreken is zeker de moeite waard.

Maar dit dan in een volgenden brief, zoo de Heere dit geeft. Inmiddels met hartelijke groeten en heilbede uw toegenegen MARNIX.

Vervulde vacatures.

Dr Hommes, die in het synodocratisch orgaan, Zeeuwsche Kerkbode zoo heerlijk fantaseeren kan, is er slecht over te spreken, dat ik de professoren Deddens, Holwerda, Veenhof benoemd achtte in de vacatures den Hartogh, Ridderbos, Dijk. Hij vraagt:

Straks zal de Theol. Hoogeschool der „Vrijgemaakte“ Kerken op volle toeren gaan werken. Gesteld nu eens — dat is toch bij iedere inrichting van onderwijs mogelijk — dat daar een zeer ernstig conflict ontstaat en de Gen. Synode der „Vrijgemaakte“ Kerken zou een der nieuw benoemde Hoogleraren moeten afzetten, wat zou Dr Schilder er van denken, als deze afgezette Hoogleraar dan ook op zijn wijze een „Acte van Vrijmaking“ zou indienen, vervolgens een Theol. Hoogeschool met promotierecht zou oprichten en dan de via een Gen. Synode van opnieuw „Vrijgemaakte“ kerken benoemde professoren zou aandienen als benoemd in de vacature Schilder, Greijdanus enz.?

Zou hij dit niet hoogst ongepast vinden?

Tot zoover de vraag.

Antwoord:

1) Er is aan de inrichting Oudestraat 6, Kampen geen enkel conflict geweest. Alleen hebben curatoren als machines van hun „synode“ na haar doodkalm prof. Greijdanus en mij verraden, door niet eens een weerlegging te willen accepteren, en de professoren deden precies zoo. Conflict? Wel, elk jaar werden we door curatoren, soms zelfs wat luidruchtig, geprezen om ons werk. Conflict? Welneen! Toen ik iets in het Curatorium wilde aan de orde stellen, werd bij stemming uitgemaakt, dat de notulen er geen woord van mochten opnemen. De „School“ bleef vóór het verraad welbewust overal buiten!

2) Indien de synode der vrijgemaakte kerken zich bij een afzetting hield aan de gemeene ordening der kerken, dan zou ik het zeer ongepast vinden, als een afgezette sprak van de vacature-Greijdanus of van de vacature-Schilder, door ZIJN synode vervuld.

3) Maar als die synode net zoo hard zou knoeien als die van den heer Hommes, d.w.z. net zoo openlijk verraad zou plegen met schending van de bestaande bepalingen, dan zou ik zeggen: wie den grondslag BEHOUDT, en aan de accoorden zich houdt, DIE zet de oude zaak voort, en DIE vervult de vacatures, ontstaan door het uitvallen van wie den officieelen grondslag en het accord van samenleving verlieten.

K. S.

Kerkboderf.

Onder dit opschrift schrijft ons Kerkblad voor Friesland:

Dezer dagen werd ons ter hand gesteld „Ons Kerkblad“ van- en voor de Gereformeerde Kerk te Ureterp. We troffen daarin enkele dingen die bovenstaand opschrift uit de pen deed vloeien.

Uit 't Kort verslag van de Kerkeraadsvergadering van 4 Oct. '45 schrijven we over:

Punt 3. De Kerkvisitatoren Ds A. Nijhuis en Ds D. v. d. Wielen komen ter vergadering en worden verwelkomd.

Punt 4. De gebruikelijke vragen worden door de Kerkvisitatoren gesteld en door den kerkeraad bij monde van den praeses beantwoord. Over bovengenoemde vraag (d.i. de vraag onder punt 2: of de besluiten der meerdere vergaderingen door den kerkeraad worden uitgevoerd) wordt breedvoerig en openhartig informatie verstrekt. Namelijk dat de kerkeraad den kerkelijken weg volgens de K. O. bewandelde, zonder een propaganda-tocht te houden tegen verschillende Synodebesluiten, toch zakelijk tegen deze besluiten handelt op verschillende punten. Op verzoek van de Kerkvisitatoren wordt er persoonlijk gestemd door de kerkeraadsleden of zij het met den gang van zaken in het verleden en in de toekomst zoals die door den praeses is gegeven, eens zijn. Er blijkt dat onder de kerkeraadsleden in dit opzicht de grootst mogelijke eenstemmigheid bestaat.

Op de laatste pagina lezen we onder 't hoofd: Wat zegt U ervan? het volgende: „Daar zijn sommigen onder ons, die de houding van den kerkeraad en speciaal van den predikant ten opzichte van de Kerkelijke kwestie afkeuren. Nu is er Kerkvisitatie geweest. Daar heeft Uw predikant geheel open kaart gespeeld en gezegd dat hij zakelijk tegen de bekende Syn. besluiten preekte, catechiseerde, huisbezoek deed en schreef in zijn ambtelijk werk.

Gevoel: rapport op de gehouden classisvergadering, waar de sterkste conclusie ter tafel kwam, n.l. dat de classis zich zou beraden of zij den predikant en den kerkeraad van Ureterp (die zich één met hen verklaard had in dit stuk van zaken) zoo zou kunnen handhaven. En het antwoord? Met algemeene stemmen sprak de classis

uit, dat Ds Meedendorp in de goede lijn was en er heelemaal geen reden was hem en zijn kerkeraad niet te handhaven. Ja, men gaf ons zelfs geen vermaning!!

Wat zegt U van zoo'n classicale beslissing? U denkt er toch aan dat een classis een meerdere vergadering is? En U weet zeker ook dat de meerderheid der predikanten van de classis Drachten Synodaal is? Wilt U hier eens over nadenken?

Naschrift. We schreven hier boven Kerkboderf. Verder is naar onze meening hierop van toepassing: Commentaar overbodig.

We onderstrepen graag den laatsten zin: Wilt U hier eens over nadenken?

Bijv. vergelijk: candidaat Schilder werd geweerd omdat hij 't zelfde wilde preeken wat Ds Meedendorp preekt.

De classis Drachten verklaart: Ds Meedendorp is in de goede lijn!

D.

G. C. H.

Wij hebben over dit geknoei (van predikanten) geen woord meer te zeggen. K. S.

Het christelijk cabaret.

In aansluiting op wat we onlangs citeerden uit een Leidsch orgaan zendt men mij een knipsel uit het synodocratisch Kerkblad van Leiden:

Op iederen avond van de Cadi-club vindt er een dagsluiting plaats. Dit is een *atzonderlijk bestanddeel* van het dagprogramma. De avond, waarop Ds H. A. Wiersinga de dagsluiting voor zijn rekening had genomen, was er een cabaret geweest. Dit cabaret was *afgelopen*. Toen kwam de avondsluiting. De berichtgever zag dit onderscheid niet.

Met genoeg plaatsen wij dit aanvullend berichtje. Overigens verandert ons onderschrift er niet door. De *mentaliteit*, daar was het ons om te doen. Het quasi breed zijn en het (bij gelegenheid) hoog-kerkelijk en hyperdogmatistisch doen — dat signaleerden we. We signaleeren het nog: het is typeerend voor een bepaald kringetje.

Organisatie of geen organisatie.

Men verzocht ons in ons blad melding te doen van een door mr J. G. P. Westera in „Herrijzend Nederland“ geschreven artikel. De kern daarvan volgt hier:

Geen christen zal ontkennen dat de Bijbel, in zijn geheel (niet alleen enkele teksten) voor het gansche leven van beteekenis is. Voor het politieke leven even sterk en even krachtig als voor het private leven. Er is geen scheiding tusschen het politieke leven en het private, alsof voor het een andere wetten gelden dan voor het andere. Het Woord Gods beheerscht ons geheel tot in alle uitgangen des levens en Gods wet is van kracht in heel het kosmische leven. En Gods Wet kennen wij uit Zijn Woord.

Zijn wij het er over eens dat het politiek terrein niet neutraal is, maar in het spanningsveld van Gods Wet ligt, dan is de volgende vraag, wat wij moeten doen om gehoorzaam te zijn en gehoorzaamheid te vragen op dat gebied. Kunnen wij volstaan met *persoonlijke belijdenis* en *persoonlijke verkondiging*? Dat deze zeker nimmer ontbreken mogen, daarover heerscht geen meningsverschil. Het toetreden van de Amsterdamsche predikanten tot de SDAP vloekt voort uit de begeerte de Christelijke politiek te prediken.

Maar nu, politieke organisatie of geen politieke organisatie?

Wat willen wij met ons persoonlijk politiek belijden bereiken? Gehoorzaamheid aan Gods wetten. De drang zoowel bij de Amsterdamsche predikanten als bij de christelijke aanhangers van de NVB is toch niet anders dan op te wekken tot eerbiediging van Gods orde en de erkenning van Zijn wetten. Maar dat houdt tevens in concreto in, dat men het Staatsbestuur wenacht te doen geschieden naar Gods wil, anders heeft het persoonlijk belijden en de persoonlijke verkondiging beslist geen zin en is het in wezen een ontkenning van de beteekenis van Gods wet voor het politieke leven. Maar wat men persoonlijk hier wil bereiken kan men door middel van een organisatie veel sneller en beter bereiken. Dat valt niet te ontkennen en men kan ook niet zeggen, dat men hiermede het terrein van de beginselpolitiek verlaten heeft en overgegaan is tot dat van de loutere opportunisten- en machtspolitiek. Waarom zou men *organisatorisch* niet de heerschappij van Gods wet over het politieke leven (in concreto over het bestuur van den Staat) kunnen verkondigen? Temeer klemt dit omdat nimmer ontkennd kan worden dat op deze wijze de praktische invloed veel grooter is, dan bij enkel persoonlijk getuigenis. Zoo gerien — en anders kan men het tot hertoe m.i. niet zien — is er tegen een christelijke organisatie niets in te brengen. Ja meer, is er zelfs alles voor te zeggen. Want met het organisatorisch politiek belijden heeft men het persoonlijk belijden geenszins uitgesloten. (Iets anders is — we hebben daar reeds meermalen op gewezen — dat de techniek van de organisatie met zich mee kan brengen een verslapping van het persoonlijk getuigenis) en wat men met persoonlijk belijden wil kan men beter organisatorisch bereiken.

Misverstand omtrent de bedoeling van Mr W. zal hiermee wel uitgesloten zijn. Het artikel van mr Groen bleef door plaatsgebrek lang op de drukkerij liggen.